

## РЕЦЕНЗІЯ

**на дисертацію Ковейно Юлії Володимирівни на тему «Адміністративна відповідальність за порушення лісового законодавства», представлену на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 Право**

**Актуальність теми дослідження.** Серед всіх природних ресурсів, що мають суттєве значення для життєдіяльності людини, ліса займають особливе місце, оскільки вони поєднують землі, тваринний та рослинний світ та є усталеною екологічною системою. Особливістю такої системи є те, що лісистість у різних природних зонах має значні відмінності й не досягає оптимального рівня, за якого ліси найпозитивніше впливають на клімат, ґрунти, водні ресурси, протидіють ерозійним процесам, а також забезпечують одержання більшої кількості деревини. Негативний вплив на ліси мають порушення лісового законодавства, кількість яких збільшилась у період воєнних дій, які вже більш ніж два роки поспіль відбуваються на території України. Найчастіше за такі порушення застосовується адміністративна відповідальність. Проте практика притягнення до такої відповідальності вказує на необхідність доопрацювання низки положень щодо такої відповідальності.

На законодавчому рівні врегульовано основні аспекти такої відповідальності, зокрема у Лісовому кодексі, Кодексі України про адміністративні правопорушення та інших нормативно-правових актах, однак їх аналіз вказує на доцільність змін та доповнень до таких актів.

В науковій літературі питання адміністративної відповідальності досліджували низка авторів, проте в останні роки питання цієї відповідальності не були предметом детального дослідження.

Вищенаведене вказує на актуальність обраної Ю.В. Ковейно теми дисертаційного дослідження.

Зміст дисертації дозволяє дійти висновку, що дослідження проведено всесторонньо, у ньому розкрито основні питання та можливі аспекти адміністративної відповідальності за порушення лісового законодавства, що відповідає заявленій меті та завданням дослідження.

**Новизна представлених теоретичних результатів проведених здобувачкою досліджень** полягає у тому, що дисертація є одним із перших в Україні комплексним дослідженням теоретичних і практичних проблем адміністративної відповідальності за порушення лісового законодавства з урахуванням сучасного стану адміністративного, екологічного та лісового законодавства. У роботі обґрунтовано низку нових концептуальних положень, висновків і рекомендацій, зокрема:

Заслуговує на увагу пропозиція здобувачки розглядати відновлювальну ціль як основну ціль будь-якої відповідальності за порушення лісового законодавства, в тому числі адміністративної, яка досягається приведенням лісів, лісових ресурсів та земель лісогосподарського призначення у стан, що існував до порушення лісового законодавства, підняттям екологічної цінності лісів, лісових ресурсів та земель лісогосподарського призначення, відтворенням таких ресурсів, компенсацією негативних втрат заподіяних правопорушеннями, поновленням прав, або спонуканням відповідних осіб до дотримання правил, вимог чи приписів (с. 41-42).

Представляє інтерес доопрацьоване авторкою визначення поняття адміністративної відповідальності за порушення лісового законодавства як виду правової відповідальності, яка має додатковий характер щодо відновлення прав власників лісів та лісокористувачів і екологічної цінності лісів, лісових ресурсів та земель лісогосподарського призначення та полягає у потерпанні винною особою, що вчинила порушення лісового законодавства, негативних втрат організаційного, майнового або особистого характеру як адміністративних стягнень, що проявляється у державному примусі з боку державних компетентних органів, який застосовується в установленому

законом порядку з метою забезпечення правопорядку в лісових відносинах (с. 44-45).

Слушним є висновок авторки щодо виокремлення видів адміністративної відповідальності за порушення лісового законодавства, за такими критеріями, як об'єкт посягання та суб'єкт відповідальності. Так за об'єктом посягання видами такої відповідальності пропонується вважати:

- 1) відповідальність за знищення або пошкодження лісу, лісових ресурсів та земель лісогосподарського призначення, погіршення їх стану;
- 2) відповідальність за невиконання та порушення правил, приписів та вимог щодо порядку ведення лісового господарства, у тому числі використання лісів, лісових ресурсів та земель лісогосподарського призначення. За суб'єктним складом видами адміністративної відповідальності за порушення лісового законодавства пропонується вважати: відповідальність посадових осіб, відповідальність громадян та відповідальність юридичних осіб (с. 49).

Важливим внеском в науку адміністративного права є уточнення здобувачкою видів лісопорушень з урахуванням екологічної спрямованості та характеру дій порушень лісового законодавства на такі: знищення лісів та лісових ресурсів (с. 88); пошкодження лісів, лісових ресурсів та земель лісогосподарського призначення (с. 95).

Позитивною можна вважати пропозицію здобувачки щодо виокремлення двох груп порушень лісового законодавства, серед яких лісові порушення та суміжні з ними порушення. Представляє інтерес конкретизоване визначення поняття лісопорушення як порушення лісового законодавства, які характеризуються знищенням та пошкодженням лісів, лісових ресурсів та земель лісогосподарського призначення, які спрямовані безпосередньо на екологічну цінність, значимість та функціональне призначення вказаних ресурсів (с. 103).

Заслуговує на увагу доопрацювання авторкою визначення поняття суб'єктів адміністративної відповідальності за порушення лісового законодавства з урахуванням спрямованості дій таких суб'єктів, а саме: це

фізичні (громадяни України, іноземці, особи без громадянства; посадові особи) та юридичні особи, які порушили норми законодавства, пов'язаного з використанням, охороною та захистом лісів, лісових ресурсів та земель лісогосподарського призначення, та які, за наявності підстав, передбачених чинним законодавством України, притягнуті до адміністративної відповідальності (с. 139).

Можна погодитись з пропозицією здобувачки щодо поділу юридичних осіб як суб'єктів адміністративної відповідальності за порушення лісового законодавства на юридичних осіб загального та спеціального виду. Такими особами може бути як будь-яка юридична особа, що не є власником чи користувачем лісів, лісових ресурсів та земель лісогосподарського призначення, так і ті юридичні особи, що безпосередньо використовують зазначені природні ресурси на законних підставах (с. 144-145).

Цікавою видається точка зору дисертантки стосовно віднесення до додаткових форм адміністративної відповідальності за порушення лісового законодавства таких: позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю; конфіскація предмета, який став знаряддям вчинення або безпосереднім об'єктом адміністративного правопорушення; оплатне вилучення предмета, який став знаряддям вчинення або безпосереднім об'єктом адміністративного правопорушення (с. 167).

Можна погодитись з пропозицією авторки щодо уточнення змісту форм адміністративної відповідальності за порушення лісового законодавства як втрат організаційного, майнового та особистого характеру, що можуть бути наслідками застосування адміністративних стягнень (с. 171).

На окрему увагу заслуговує визначення поняття факту порушення лісового законодавства як дії або бездіяльності, що відбулися в реальній дійсності, які мають ознаки правопорушення, посягають на відносини щодо використання, охорони та захисту лісів, лісових ресурсів та земель лісогосподарського призначення або встановлений правопорядок в лісових відносинах та завдають, чи створюють загрозу спричинення шкоди

екологічній цінності лісів, лісових ресурсів та земель лісогосподарського призначення, за які передбачено адміністративну відповідальність винної у цьому особи (с. 184).

Цілком обґрунтованою можна вважати пропозицію здобувачки щодо виокремлення етапів встановлення факту порушення лісового законодавства, серед яких: перший етап – виявлення факту правопорушення; другий етап – перевірка виявленого факту правопорушення лісового законодавства; третій етап – документальне оформлення факту вчиненого правопорушення (с. 195).

Важливим з практичної точки зору є висновок дисертантки стосовно узагальнення кола суб'єктів притягнення до адміністративної відповідальності за порушення лісового законодавства, з урахуванням порушень лісового законодавства, за які мають право застосовувати відповідальність зазначені суб'єкти та правових підстав здійснення повноважень цими суб'єктами, що висвітлено у таблиці 3.2.2 (с. 206-213).

Цікавою є пропозиція авторки стосовно узагальнення переліку та змісту стадій притягнення до адміністративної відповідальності за порушення лісового законодавства, серед яких виокремлено такі стадії: ініціювання притягнення до адміністративної відповідальності; порушення справи про адміністративне правопорушення; розгляд справи про адміністративне правопорушення та прийняття рішення; оскарження чи опротестування рішення по справі про адміністративне правопорушення; виконання рішення, застосування адміністративного стягнення (с. 216-217).

Дисертація Ю.В. Ковейно містить й інші положення, які мають відповідний рівень новизни та представляють науковий інтерес.

**Достовірність та обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій,** поданих в дисертації Ю.В. Ковейно підтверджується застосуванням сучасних методів наукового пізнання, а саме: діалектичного, методу аналізу та синтезу, формально-логічного методу, методу спостереження, методу порівняльного правознавства, методу інтерпретації норм права, юридико-термінологічного методу. Крім того, достовірність та

обґрунтованість одержаних результатів підтверджується використанням достатньої кількості джерел за темою дослідження, які охоплюють як наукові публікації, так і законодавство, а також використанням даних емпіричної бази, що включає практику діяльності спеціально уповноважених органів.

**Рівень виконання поставленого наукового завдання та оволодіння здобувачкою методологією наукової діяльності.** Зміст дисертації вказує, що здобувачкою в повній мірі виконано наукове завдання та вона на достатньому рівні володіє методологією наукової діяльності.

**Повнота викладу наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, в наукових публікаціях, зарахованих за темою дисертації.**

Основні положення дисертаційного дослідження Ю.В. Ковейно викладено у дванадцяти наукових працях, серед яких п'ять статей опубліковано у наукових фахових виданнях України; одна наукова праця, яка додатково відображає наукові результати дисертації; шість тез доповідей на конференціях різного рівня.

Позитивно оцінюючи дисертаційне дослідження Ю.В. Ковейно можна звернути увагу на окремі дискусійні аспекти, а саме:

1. У дисертаційній роботі здобувачкою запропоновано доповнення переліку порушень лісового законодавства (с. 106; 113-114), проте серед них відсутні порушення, пов'язані з останніми подіями в Україні, а саме з воєнними діями, тоді як за останні роки сталося суттєве погіршення стану лісів, лісових ресурсів та земель лісогосподарського призначення.

2. Авторкою уточнено поділ посадових осіб, як суб'єктів адміністративної відповідальності за порушення лісового законодавства на загальні та спеціальні (с. 141-142). Водночас потребує додаткового обґрунтування виокремлення спеціальних посадових осіб, оскільки за порушення лісового законодавства в КУпАП такий поділ відсутній.

3. Здобувачкою запропоновано зміну підвідомчості справ за незаконну порубку, пошкодження та знищення лісових культур і молодняка з передачею

розгляду таких справ районним, районним у місті, міським чи міськрайонним судам (судді) (с. 213-214). Проте така зміна може збільшити обсяг часу для розгляду таких справ, а тому потребують уточнення переваги впровадження такої пропозиції.

В переважній більшості висловлені зауваження стосуються дискусійних питань та не впливають на належний науковий рівень дисертації і не піддають сумніву основні наукові результати, отримані здобувачкою.

**Теоретичне значення результатів дослідження** полягає в тому, що вони є основою та підґрунтям для подальших напрацювань щодо вдосконалення питань адміністративної відповідальності за порушення лісового законодавства.

**Практичне значення положень і пропозицій.** Висновки та результати запропоновані дисертанткою можуть бути використані у правотворчій діяльності під час підготовки проектів відповідних нормативно-правових актів, зокрема авторкою розроблено проєкт Закону України «Про внесення змін до Лісового кодексу України та Кодексу України про адміністративні правопорушення щодо удосконалення адміністративної відповідальності за порушення лісового законодавства», що є у додатку до дисертації; у правозастосовчій діяльності відповідних уповноважених органів державної влади та місцевого самоврядування; в освітньому процесі під час викладання дисциплін адміністративного права, екологічного права, природоресурсного права та інших.

**Відсутність порушення академічної доброчесності.** Ознайомлення зі змістом дисертації Ю.В. Ковейно вказує на відсутність порушень вимог академічної доброчесності. У роботі не виявлено ознак академічного плагіату, фабрикації та фальсифікації. Використання окремих положень науковців містять посилання на відповідні джерела.

**Висновок про відповідність дисертації встановленим вимогам.** Наведене вище дає підстави стверджувати, що дисертація Ю.В. Ковейно є самостійною та завершеною науковою працею, яка містить нові обґрунтовані

результати, що вирішують конкретне наукове завдання та є істотним внеском в науку адміністративного права.

Дисертація Ковейно Ю.В. на тему «Адміністративна відповідальність за порушення лісового законодавства», подана на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право», відповідає вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах) затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 року № 261, Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44, а авторка – Ковейно Юлія Володимирівна заслуговує на присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право».

#### **РЕЦЕНЗЕНТ:**

**доцент кафедри цивільного та господарського права  
факультету № 2 КННІ Донецького  
державного університету  
внутрішніх справ,  
кандидат юридичних наук,  
доцент**

**Олена НАЗИМКО**